

Elm xadimlərimiz

Folklor – xalqın yaddaşdır: fərd yaddaşı, etnos yaddaşı, millət yaddaşı və xalq yaddaşı... Xalqın varlığı söz və sənət kodları ilə onun yaddaşında inikas olunur...

Seyfəddin RZASOY

SEYFƏDDİN RZASOY-

60

60 İLLİK ÖMRÜN TOHFƏ- LƏRİ

SEYFƏDDİN GÜLVERDİ OĞLU RZASOY

1961-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Biləsuvar rayonunun Bəydili kəndində anadan olmuş, azərbaycanlıdır, 1982-ci ildə V.İ.Lenin adına Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (indiki ADPU) filologiya fakültəsinə daxil olmuş, 1986-cı ildə həmin fakültəni fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. 1986-cı ildə Biləsuvar rayonunun Əli-abad kənd orta məktəbində Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi vəzifəsində çalışmış, daha sonra 1991-1996-cı illərdə Sabunçu rayonu

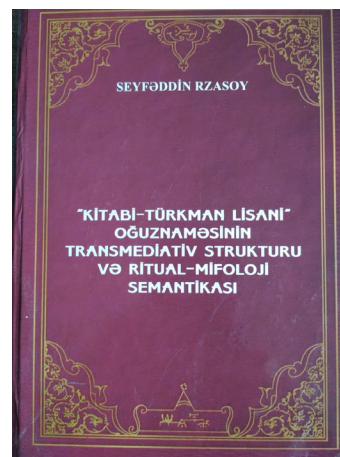
22 sayılı orta məktəbdə Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi, 1996-2001-ci illərdə AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda kiçik və böyük elmi işçi, 2001-2004-cü illərdə isə AMEA Folklor İnstitutunda böyük elmi işçi vəzifələrində çalışmışdır. 2004-cü ildən indiyə qədər AMEA Folklor İnstitutunda Mifologiya şöbəsinin müdiri vəzifəsində işləyir.

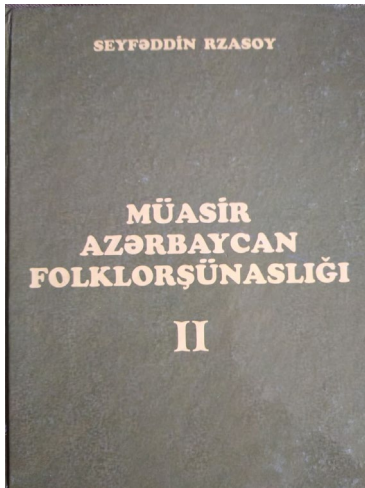
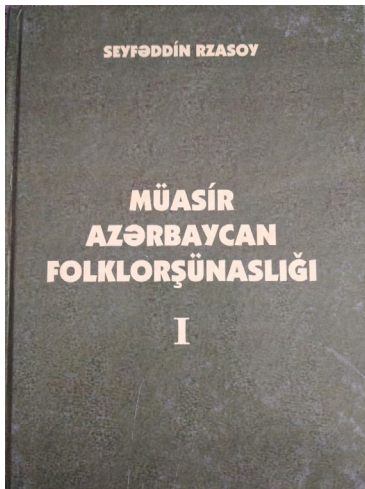
1997-ci ildə AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu nəzdində fəaliyyət göstərən Dissertasiya Şurasında “Nizami “Yeddi gözəl”i mətnində dünya modeli və onun mifoloji qurumu” mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək filologiya elmləri namizədi elmi dərəcəsinə (diplom EN № 01143) almışdır.

2010-cu ildə Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə S.G.Rzayevə dosent (DS № 03622) elmi adı verilmişdir.

2013-cü ildə AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu nəzdində fəaliyyət göstərən Dissertasiya Şurasında “Oğuz mifinin strukturu (oğuz mətnləri əsasında semiotik bərpa)” mövzusunda dissertasiyası müdafiə edərək filologiya üzrə elmlər doktoru elmi dərəcəsinə (ED № 01460) almışdır.

AMEA-da işlədiyi 26 il ərzində S.G.Rzasoy yüksək ixtisaslı elmi kadrların hazırlanması sahəsində səmərəli fəaliyyət göstərmiş və onun rəhbərliyi altında 7 nəfər (E.Ağayev, R.Əlizadə, R.Allahverdiyev, S.Qasımova, A.Fərəcova, E.İmaməliyev (Qaliboğlu), G.Vəkilova) filologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsinə almışdır. Hazırda folklorşünaslıq və ədəbiyyatşünaslığın aktual problemləri üzrə bir çox fəlsəfə doktorluğu və elmlər doktorluğu işlərinə rəhbərlik edir.

S.G.Rzasoy 19 kitabın, 300-dən yuxarı elmi məqalənin müəllifidir.

1. İslam Ağayev: ömür və yaradıcılıq etüdləri. Bakı, "Tural-Ə" NPM, 2002, 121 s.
2. Nizami poeziyası: Mif-Tarix konteksti. Bakı, "Ağrıdağ", 2003, 211 s.
3. Oğuz mifinin paradigmaları. Bakı, "Səda", 2004, 199 s.
4. Yaddaş və şəxsiyyət. Bakı, "Səda", 2004, 130 s. (M.Həkimovla birgə)
5. Oğuz mifi və Oğuznamə eposu. Bakı, "Nurlan", 2007, 181 s.
6. Folklorlaşan alim ömrü. Bakı, "Nurlan", 2007, 197 s.
7. Azərbaycan folklorşünaslıq tarixi və Sədnik Paşa Pirsultanlı. Bakı, "Nurlan", 2008, 212 s.
8. Mifologiya və folklor: nəzəri-metodoloji kontekst. Bakı, "Nurlan", 2008, 188 s.
9. Oğuz mifologiyası. Bakı, "Nurlan", 2009, 363 s.
10. Əbülqazi "Oğuznamə"sində mif və ritual. Bakı, "Nurlan", 2013, 172 s.
11. Müasir Azərbaycan folklorşünaslığı. 2 cildə, I cild. Mif və epos məsələləri. Bakı, "Nurlan", 2013, 364 s.
12. Muğanlıda Novruz karnavalı. Tiflis, 2014, 103 s.
13. Azərbaycan dastanlarında şaman-qəhrəman arxetipi. Bakı, "Elm və təhsil", 2015, 436 s.
14. Ustadnamə. Naxçıvan, "Nuh", 2016, 107 s. (R.Babayevlə birgə)
15. Əbülqazi "Oğuznamə"sinin ritual-mifoloji semantikasını. Mersin, "MerAk", 2020 (*Elektron kitab*)
16. "Kitabi-Türkman lisanı" oğuznaməsinin transmediativ strukturu və ritual-mifoloji semantikasını. Bakı, "Elm və təhsil", 2020, 472 s.
17. Müasir Azərbaycan folklorşünaslığı. 2 cildə, II cild. Sənətkar, mətn və mühit məsələləri. Bakı: "Elm və təhsil", 2020, 308 s.

18. Nizami Gəncəvi: etnogenez və mifologiya. Bakı, “Elm və təhsil”, 2021, 120 s.

19. Nizaminin “Yeddi gözəl” poemasında mif, folklor və təsəvvüf. Bakı, “Elm və təhsil, 2021, 332 s.

S.G.Rzayevin yaradıcılığı ümumən dörd əsas istiqaməti əhatə edir:

Azərbaycan folklorşünaslığı, filologiyası və ümumən humanitar-antropoloji fikir məkanında yeni paradigmalardan yaradıcısı olan S.Rzasoyun yaradıcılığı tematika baxımından dörd əsas istiqaməti əhatə edir:

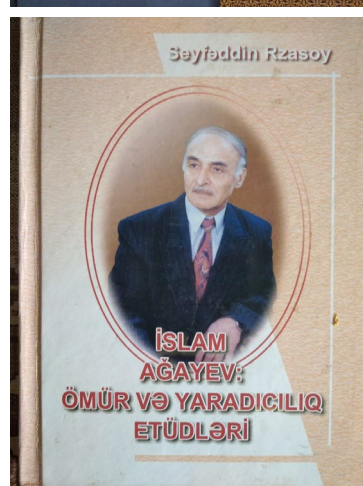
1. Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı və ədəbiyyatşünaslığının problemləri.

Bu istiqamətdə diqqəti ilk növbədə müəllifin ilk kitabı olan “İslam Ağayev: ömür və yaradıcılıq etüdləri” (Bakı, 2002) cəlb edir. XX əsrin əvvəlləri Azərbaycan ədəbiyyatı üzrə mütəxəssis olan mərhum prof. İ.Ağayev həm də mənsur şeirlər yazan şair idi. S.Rzasoy kitabda onun erlmə yaradıcılığının təsvir və təhlilini verməklə bərabər, poetik yaradıcılığının səciyyəvi xüsusiyyətlərini, o cümlədən onun poetik yaradıcılığından qırmızı xətt kimi keçən həsrət üslubun müəyyənləşdirmişdir. Müəllif aşkarlamışdır ki, İ.Ağayev uşaq ikən onun atasının İrana deportasiya edilməsi şairin qəlbində bütün ömrü boyu davam edən yarea açmışdır.

S.Rzasoyun ədəbiyyatşünaslığın müxtəlif məsələlərinə hər etdiyi “Yaşar Qarayevin ədəbi-estetik dünyası”, “Əsrin nəsr işarələri”, “Şəhriyarşünaslıq: mətn və poetika problemlərinə yeni baxış”, “Milli-etnik passionallığın poetik emosiosəmlərinin təhlili”, “Milli istiqlalın filoloji salnaməsi”, “Şərin bədii strukturu” və s. kimi məqalələri Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığının müxtəlif məsələlərinə həsr olunmuşdur.

2. Azərbaycan klassik ədəbiyyatının problemləri.

S.Rzasoyun bu istiqamətdəki yaradıcılığı hər şeydən əvvəl tematik yeniliyi, qoyduğu problemlərin kreativliyi və tətbiq struktur-semiotik metodla bağlıdır. Alimin 2003-ci ildə çap olunmuş “Nizami poeziyası: mif-tarix konteksti” adlı monoqrafiyası

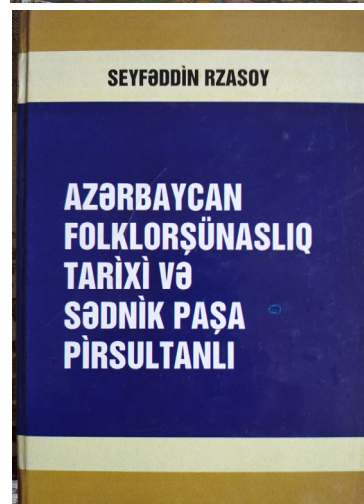
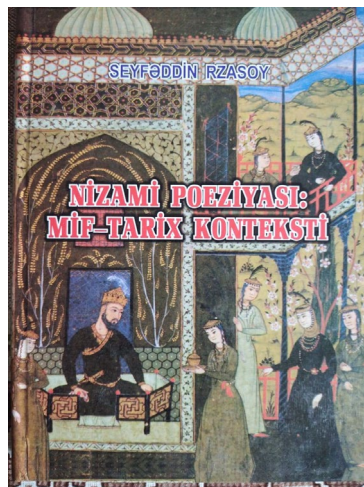

bu baxımdan əlamətdardır.

Ümimiyyətlə, Nizami mövzusu S.Rzasoyun bütün yaradıcılığı dövründə onun üçün doğma mövzu olaraq qalmışdır. O, müxtəlif zamanlarda bu mövzuya müraciət etmiş, “Azərbaycan mifinin bərpasında Nizami yaradıcılığı bir mənbə” (1989), “Folklor və Nizami” (1990), “Nizami “Yeddi gözəl”i mətnində modelləşən dünya və semiotik-mifoloji funksiyalı adlar” (1992), “Orta çağ mədəniyyət simvolikasında sözün semiotik imkanları” (1993). ““Həft peykər” kosmoniminin semiotik-mifoloji kod anlamı” (1993), “Nizami Gəncəvinin “Yeddi gözəl” məsnəvisinin struktur metodla öyrənilməsi təcrübəsi” (2001), “Nizami Gəncəvinin “Yeddi peykər” məsnəvisindəki Xızır obrazının simvolikası” (2002), “Nizami bədiiləşdirmə kodunun tarixi strukturu” (2004), “Sədnik Paşa Pirsultanlı və Nizami dühası” (2008), “Nizami Gəncəvinin milli və ədəbi kimliyi haqqında” 2012), “Nizami türklüyü” (2013), “Nizami Gəncəvi yaradıcılığında mifoloji və tarixi şüur vəhdəti” (2021), “Folklor və Nizami” (2021) kimi məqalələr yazmışdır.

Alimin bu baxımdan bu il nəşr etdirdiyi “Nizami Gəncəvi: etnogenez və mifologiya” (2021) əsəri və xüsusilə “Nizaminin “Yeddi gözəl” poemasında mif, folklor və təsəvvüf” monoqrafiyaları nəzəri-metodoloji yenilikləri ilə seçilir. Məsələn, sonuncu monoqrafiyasında semiotik modelləşdirmə üsulundan istifadə edən S.Rzasoy burada “Şüurun inkişaf mərhələləri: mifoloji və tarixi şüur modelləri”, “Əsas süjetin folklor-mifoloji semantikasi”, “Makrokosm – böyük dünya: mifopoetik struktur və funksional semantika”, “Haşiyə nağıl süjetlərində sufi dünya modellərinin təriqət praktikasi və mifoloji arxetiplər”, “Mikrokosm – kiçik dünya: mənəvi təkamül prosesinin semiotik strukturu, irfani-psixoloji və təsəvvüfi-poetik semantikasi” kimi yeni problemləri qoymaqla Azərbaycan humanitar-antropoloji yeni fikir paradıqmaları yaratmışdır.

Alimin bundan başqa, Xətai, Nəsimi yaradıcılığına həsr olunmuş məqalələri də vardır.

3. Azərbaycan folklorşünaslıq tarixinin problemləri.

S.Rzasoyun yaradıcılığının bir istiqamətinin də müasir Azərbaycan folklorşünaslığının problemləri təşkil edir. Alimin bu istiqamətdə mərhum prof. P.Əfəndiyevin yaradıcılıq yoluna həsr olunmuş “Yaddaş və şəxsiyyət”, prof H.İsmayılovun yaradıcılığı haqqında “Folklorlaşan alim ömrü”, prof. S.P.Pirsultanlının tədqiqatlarını əhatə edən “Azərbaycan folklorşünaslıq tarixi və Sədnik Paşa Pirsultanlı” kimi kitabları vardır.

Ümumiyyətlə, S.Rzasoyun müasir Azərbaycan folklorşünaslığı mövzusunda onun 60-dan yuxarı məqaləsi vardır və müxtəlif illərdə və orqanlarda çap olunmuş bu yazılar alimin iki cilddən ibarət “Müasir Azərbaycan folklorşünaslığı” (I cild – 2013; II cild – 2020) adlı kitablarında yenidən oxucuların ixtiyarına verilmişdir.

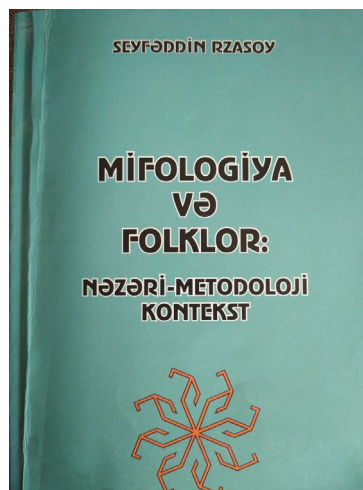
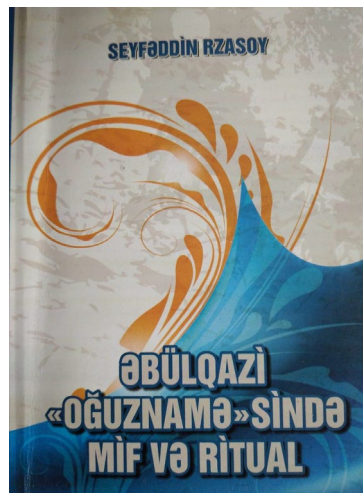
4. Türk mifologiyası və ritualının rekonstruksiyası problemləri.

Heç şübhəsiz ki, S.Rzasoyun yaradıcılığının ən əsas istiqamətini onun və onun alim kimliyini elm aləmində məşhurlaşdıran Oğuz mifologiyası və rituaları ilə bağlı apardığı tədqiqatlardır. 25 il ərzində fasiləsiz aparılan bu tədqiqatlar çoxsaylı məqalələri və “Oğuz mifinin paradigmaları” (2004), “Oğuz mifi və Oğuznamə eposu” (2007), “Mifologiya və folklor: nəzəri-metodoloji kontekst” (2008), “Oğuz mifologiyası (metod, struktur, rekonstruksiya)” (2009), “Əbülqazi “Oğuznamə”sində mif və ritual” (2013), “Azərbaycan dastanlarında şaman-qəhrəman arxetipi” (2015), ““Kitabi-Türkman lisani” oğuznaməsinin transmediativ strukturu və ritual-mifoloji semantikasi” (2020) kimi yeddi monoqrafiyanı əhatə edir.

Bu kitablar içərisində ikisi (“Oğuz mifologiyası (metod, struktur, rekonstruksiya)” və ““Kitabi-Türkman lisani” oğuznaməsinin transmediativ strukturu və ritual-mifoloji semantikasi”) xüsusilə fundamentaldir. Alim “Oğuz mifologiyası” monoqrafiyasında türk mifoloji sistemi əsasında ilk dəfə olaraq Oğuz mifologiyasını bərpa etmişdir. Bu əsərdə dünya türkologiyası və eposşünaslığında ilk dəfə olaraq:

– “Oğuz mifologiyası” anlayışı daxil edilmiş və oğuz mətnlərindən rekonstruksiya edilmişdir.

– “Oğuz mifi” anlayışının kateqorial-epistemoloji strukturu müəyyənləşdirilmiş və elmi fikir dövriyyəsinə “türk mif metamodeli” (metamifi) anlayışı daxil edilmişdir.

– Oğuz mifinin nümunəsində türk mifo-logiyasının struktur-semiotik metodla bərpasının yeni modifikasiyası hazırlanmış, konseptual aparatı qurulmuş, nəzəri-metodoloji və analitik-tətbiqi əsasları işlənərək postulat-laşdırılmışdır.

– Oğuz ritual dünya modeli rekonstruksiya olunmuşdur.

– Oğuz mifoloji kosmogenezinin xüsusi semantik aktuallığa malik funksional for-mullarından biri – “gözdən doğulma” mifologemi bərpa edilmiş və onun “identifikasiya”, “yuxu” və “ata-oğul” paradigmaları aşkarlanmışdır.

– Oğuz mifoloji kosmogenezinin ov, ulu toy və qurultay rituallarının kosmogonik modeli və funksional strukturunun öyrənilməsi nəticəsində ritual-mifoloji dünya modelinin yazı (qrafik), quş (onqon), heyvan (totem) kodları bərpa olunmuşdur.

– Oğuz mifologiyasında xaos modeli rekonstruksiya olunmuş və bu əsasda xaosun “Yalançı dünya” adlanması, “yalan” və “yalançılığın” oğuz xaos modelinin uyğun olaraq əsas prinsip və davranış formülünü təşkil etməsi, “dəli” semantemi və “dəlilik” statusunun (o cümlədən “qara” semanteminin) bütün hallarda xaosla bağlı ritual işarələri olması, “dəli” adının Oğuz inisiyasiya ritualında ölüb-dirilmə mərhələsində olan fərdlərin ritual statusu olması, oğuzların “kiçik ölüm” adlandırdıqları “yuxu” semanteminin xaosla girib-çıxmanın mediasiya mexanizmi olması aşkarlanmışdır.

– Oğuz mifologiyasında xaos-kosmos münasibətlərinin funksional struktur mexanizmləri bərpa edilmiş, 33 və 40 semantemlərinin bu kosmoloji modelin əsas funksional ritm vahidləri olması aşkarlanmışdır.

– Dəli Domrul, Dəl Qarcar və Bamsı Beyrək obrazları oğuz mifologiyasında xaosun dəli paradigmaları kimi bərpa olunmuşdur.

– Oğuz ritual-mifoloji kult sistemi “dörd üzünüqablı igid” modeli əsasında qam-şaman paradigmasında bərpa olunmuşdur.

– Qazan və Aruz obrazları fraternal əcdadlar paradigmasında bərpa olunmuşdur.

– “Ölüb-dirilmə” Oğuz mifoloji dünya modelinin funksional ritm mexanizmi kimi bərpa olunmuşdur.

– “Kitabi-Dədə Qorqud”un mətn strukturu 12-lik funksional ritm vahidi üzrə ölüb-dirilən mətn paradigmasında bərpa olunmuşdur.

– Dədə Qorqud obrazı Qam-Ata (Şaman-Əcdad) paradigmasında bərpa olunmuşdur.

– Boy boylama”nın “boy” semantemində işarələnmiş Oğuzun söz şəklində doğulması (ölüb-dirilməsi) ritualı olması və Dədə Qorqudun adla təsbit etmə (adlandırma ilə yaratma) ritualının başçısı kimi boyun doğuluş mərasiminə rəhbərlik edərək “Oğuz(namə)” adını verməsi aşkarlanmışdır;

– Koroğlu obrazının Oğuz xanın paradigması kimi ritual-mifoloji strukturu bərpa olunmuşdur və s.

S.Rzasoyun ““Kitabi-Türkman lisani” oğuznaməsinin transmediativ strukturu və ritual-mifoloji semantikasi” monoqrafiyası dünyaya yanlış olaraq “Kitabi-

Dədə Qorqud”un üçüncü nüsxəsi kimi təqdim edilmiş, əslində isə, şifahi “Dədə Qorqud” eposu ənənəsi ilə bağlı müstəqil oğuznamə olan “Kitabi-Türkman lisanı” əsərinə həsr olunmuşdur.

Beş fəsildən ibarət olan monoqrafiyanın birinci fəslini bizim həmin abidə haqqında S.Rzasoyla birgə yazdığımız məqalə təşkil edir.

Əziz həmkarlarım və oxucularım, əslində, tədqiqatda əldə etdiyim bütün nəticələri tədqiqatın özündə geniş şəkildə vermişəm. Bu cəhətdən sonda ümumiləşdiriləcək bir məsələ qalmayıb. Ancaq bununla bərabər bir sıra fikirlərimi burada demək istərdim. Əsərdə sübut edilmişdir ki, yeni tapılmış “Kitabi-Türkman lisanı” oğuznaməsi janr poetikasına görə dastan yox, ərgənləşmə bitiyi, inisiasiya kitabıdır.

S.Rzasoy müəyyən etmişdir ki, “Kitabi-Dədə Qorqud”da adı çəkilən Ğaib dünya heç də İslamdakı Qeyb aləmi deyildir. Ğaib aləm əsilzadə Oğuz igidlərinin ölümləri çatdığı zaman adı ölümlə ölməyib, “yox olaraq” gətdikləri keçid dünyasıdır. Bu dünya İslam dinindəki Bərzəx aləminə bənzəyir. Ğaib aləmdə olan Oğuz igidləri inisiasiya ritualının ikinci mərhələsində olduğu kimi, liminal varlıqlar şəklində mövcuddurlar. Yəni onlar nə ölü, nə də diridirlər. “Görməyən” (kor) və “əşitməyən” (kar) bədənlər (“boy”lar) kimi ölümlə həyatın ortasında olan zamanüstü varlıqlardır. Bu, eyni zamanda ölümsüzlük statusudur. Bizə belə gəlir ki, “Kitabi-Türkman lisanı”da Ğaib dünyadakı Oğuz igidlərinin “Cavanmərd” adlandırılmasının səbəbi budur. “Cavanmərd” sözü, onu tərkib hissələrinə ayırdıqda “cavan insan”, yəni həmişəcavan, diri, ölməz insan deməkdir. Lakin “cavanmərd” sözünün “əsilzadə” mənası da var. Bu, o deməkdir ki, Ğaib dünyada yalnız mərd igidlərin seçilmiş nümayəndələri yaşayırlar.

Alimə görə, bu Oğuz cavanmərdlərinin “Kitabi-Dədə Qorqud”da *tərənnüm, vəsv, tərif olunan* “ol zamanı”da yarı ölü, yarı diri vəziyyətdə olan igidlərlə birlikdə Ğaib dünyada konservasiya olunmaqdadır. Ğaib dünyanın ən mühüm funksiyası indiki dünyada və zamanda yaşayan Oğuz dünyasını sakral enerji ilə təmin etməkdir. Bu cəhətdən Ğaib dünya Oğuz etnosunun sakral enerjisinin toplandığı, qorunduğu potensiyadır. Oğuzlar öz totem “kökləri//ataları” ilə də həmin dünyaya bağlıdırlar. Transmediatorlar (qam//şamanlar, alp ozanlar) həmin dünya ilə əlaqə yarada bilirlər. İnisiasiya ritualında keçən namizədin psixikası Ğaib dünyadan alınan enerji ilə yenidən formalaşdırılır. Namizəd//neofit ritualın birinci mərhələsində bu dünyadan ayrılır, ikinci mərhələdə psixikasının sökülməsi baş verir. Bu zaman o, liminal vəziyyətə düşür. Liminal vəziyyət neofitin həm ölü, həm diri vəziyyətidir. Məhz liminal rejim Ğaib dünya ilə neofit arasında enerji körpüsünə, naqilinə çevrilir. Məsələ burasındadır ki, Ğaib dünyada olan igidlər daimi olaraq liminal rejimdədirlər: inisiasiya ritualından keçən namizədin Ğaib dünyadan enerji ala bilməsi üçün o da məhz liminal rejimdə olmalıdır. Ritual dünyasındakı neofit(lər)in liminal rejiminin göstəriciləri ilə Ğaib dünyanın liminal rejiminin göstəriciləri bərabərləşən anda transmediativ əlaqə işə düşür və bununla neofit(lər)in psixikasına

Ğaib dünyadakı igidlərin psixiki enerjisinin nəqli başlanır. Beləliklə, neofit(ləri)in yeni psixikası Ğaib dünyadakı igidlərin psixi enerjisi ilə yenidən formalaşdırılır.

S.Rzasoy aşkarlamışdır ki, Oğuz eposları öz çağının ozanlarının transmediativ düşüncələrinin məhsuludur. Bu eposlar öz çağının sakral//müqəddəs mətnləridir. Həmin mətnləri transmediator ozanlar Ğaib dünyadan sakral mətnlər olaraq alırdılar. Haqq-Təala könlünə ilham edən Dədə Qorqudun Ğaib aləmdən söylədiyi dürlü xəbərlər belə sakral mətn-informasiyalardır. Bu cəhətdən bizim boy dediyimiz dastanların hamısı boy boylama ritualı vasitəsilə əldə olunmuş mətnlərdir. “Kitabi-Dədə Qorqud”dakı boylar ona görə boy adlanır ki, Dədə Qorqud həmin mətnləri “boy boylama” ritualı vasitəsilə almışdır. “Boy(un) boylanması” ritualı istisnasız olaraq Dədə Qorquda məxsusdur. “Dədə Qorqud” eposunun bütün əlyazmalarında bu funksiyaları Dədə Qorquddan başqa heç kəs icra eləmir. “Kitabi-Dədə Qorqud”da hər oğuznamənin sonunda Dədə Qorqud gəlir və qəhrəmanlıq aktını “sakral presedent” statusunda boy şəklində boylayır. “Kitabi-Türkman lisani” oğuzna-məsindəki “Salur Qazanın yeddi başlı əjdahanı öldürməsi” mətnində Dədə Qorqud yerli-dibli yoxdur. Çünki o, bu hekayətdə gəlmir və soy şəklində alınmış bu hekayəti boya çevirmir. O, həmin hekayəti “Kitabi-Dədə Qorqud” eposunun XI boyunun tərkibində, yəni onun kontaminativ əlavəsi statusunda boya çevirir. Bu cəhətdən, “Kitabi-Türkman lisani” oğuznaməsindəki bütün mətn vahidləri soy olduğu kimi, “Salur Qazanın yeddi başlı əjdahanı öldürməsi” hekayəti də soydur. XI boyla birlikdə boy statusu əldə edir.

Müəllifə görə, “Salur Qazanın yeddi başlı əjdahanı öldürməsi” hekayətinin boya çevrilməməsinin əsas səbəbi “Kitabi-Türkman lisani” oğuznaməsinin funksional tipologiyası ilə bağlıdır. “Kitabi-Dədə Qorqud”da Dədə Qorqudun bütün funksiyası “boy boylamaqdan” ibarət olduğu halda, o, “Kitabi-Türkman lisani” oğuznaməsində Ğaib dünya haqqında xəbərləri onunla 40 şagird arasında transmediativ əlaqə sistemi qurmuş təhkiyəçi alp ozanın vasitəsilə 40 şagirdin psixikasına nəql edir. Bütün bu prosesin hamısı soylama ritualı vasitəsilə həyata keçirilir. Bu cəhətdən, Dədə Qorqudun Ğaib dünyada “boyladığı” informasiyanı təhkiyəçi alp ozan “soylayaraq” alır. Yəni Ğaib dünyadan gələn informasiya məzmunundan və formasından (nəzm, yaxud nəsr şəklində olmasından) asılı olmayaraq, təhkiyəçi alp ozana “soy” janrında gəlib çatır. Çünki Dədə Qorqudla əlaqə sistemini quran təhkiyəçi alp ozandır və onun funksiyası yalnız soy soylamaqdır. Qeyd edək ki, S.G.Rzasoy milli folklorumuzun təbliği, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması ilə bağlı tez-tez televiziya və radio ilə çıxışlar edir, milli folklorun problemləri ilə bağlı dövlət əhəmiyyətli komissiyaların işinə cəlb olunur. Azərbaycan elmini Türkiyə, Rusiya, Qazaxıstan və s. ölkələrdə ləyaqətlə təmsil etmişdir.

Ramazan QAFARLI,
Filologiya elmləri doktoru